

Adele Faccio

Visat núm. 17
(abril 2014)

per Amaranta Sbardella

Apassionada, intensa i combativa, durant els anys més durs de la dictadura franquista, Adele Faccio va dur a terme un paper important com a portadora de la literatura catalana més compromesa a Itàlia.

Nascuda a Friül el 1920, fins i tot abans de militar al Partit Radical i de convertir-se en un personatge clau en la lluita a favor de l'avortament, Faccio n'és missatgera partisana i professora universitària. Després de la Segona Guerra Mundial abandona la plaça d'assistent de filologia romànica de la Universitat de Gènova i es trasllada a Barcelona, ciutat on entra en contacte amb diversos intel·lectuals catalans entre els quals Miquel Forteza, de qui tradueix *Els exiliats*. Des del principi, l'aprofundiment en la cultura catalana comporta per a Adele Faccio l'adhesió a la causa, tant ideològica com política, d'un poble subjugat per la dictadura i la seva activitat com a traductora s'orienta en aquesta línia.

Un cop és a Itàlia de nou, presenta al públic la traducció de *Prediche al vento e altre poesie* (Parma: Guanda, 1962) de José Agustín Goytisolo, amb el qual ja havia establert un intercanvi intel·lectual important, i l'antologia breu *José Agustín Goytisolo* (Milà: Poesis, 1962). És precisament a través de Goytisolo que l'estudiosa arriba fins a Espriu, de qui s'adona de seguida de la dificultat i dels jocs lingüístics que presenta la seva obra.

Faccio nota l'indesxifrable d'alguns passatges, la naturalesa problemàtica de les paraules i capgiraments i la impenetrabilitat de l'univers espriuà. De totes maneres, el desafiament sembla que l'encoratja a provar sort, i el 1966 es publica a Guanda l'antologia que recull *La pell de brau*, el *Llibre de Sinera*, un florilegi de *Les cançons d'Ariadna* i *El caminant i el mur*. El rigor filològic cedeix a favor de l'empatia per la situació del poble català, tal com ho admet la mateixa traductora a la introducció de l'antologia. Es tracta d'un primer pas molt decisiu per la incursió de la poesia d'Espriu a Itàlia. Més endavant, amb motiu de la Biennal de Venècia de 1970, Adele Faccio retorna a Espriu i tradueix *Ronda de mort a Sinera*, l'adaptació teatral de Ricard Salvat.

Són uns anys en què la traductora s'involucra, alhora, amb els textos d'Ernesto Che Guevara (*Guerra per bande*, més tard sota el títol *Guerrilla*), Salvador Garmendia (*I piedi d'argila*), Miquel Saperas (*Poemi d'Italia*) i Adriano González León (*Armi per la città*). Cal només que citem alguns d'aquests títols per adonar-nos del paper dut a terme per la traductora, que s'apropa a les obres, com dèiem al principi, per un interès polític i alhora literari.

Paral·lelament a la tasca divulgativa, Adele Faccio es compromet en la lluita militant, escrivint pamflets o explicant la pròpia experiència en obres com ara *Il reato di massa* (Milà: Sugarco, 1975), *L'albero delle libertà* (Bolonya: Emilia de Besi, 1975) o *Una strega da bruciare* (Milà: Lanfranchi,

1981). El gener de 1975, en una manifestació dels radicals al Teatro Adriano de Roma, en què Faccio hi intervé, sembla que confessa que ella ha avortat. Lluita per la igualtat dels drets de les dones, és tancada a la presó per ensenyar a les internes a demanar alguna cosa més que un fil per cosir o per acompanyar les dones de classes socials baixes a avortar. S'adhereix al Partit Radical, però se n'allunya després d'haver vist l'experiència del Montecitorio, el Palau dels Diputats a Roma. Escriu poemes, pinta quadres, és una dona *engagée* fins al final.

Es va apagant lluny de la militància, en el moment en què comença a perdre la innocència i la ingenuïtat de les quals ella mateixa s'havia convertit en portadora, deixant per damunt de tot un testimoni de dona clara i audaç. Com escrivia en un dels seus llibres: «Tots els nens neixen fent "uè, uè", però tu vas néixer cridant "no"!».

Traduït per Sara Serrano Valenzuela